

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“มหากรุณา — ความกรุณาที่ยิ่งใหญ่, พระมหากรุณา”

คำว่า มหากรุณา เป็นคำภาษาบาลี (อ่านตามภาษาบาลีว่า มะ - หา - กะ - รุ - นา) มาจาก คำสองคำรวมกัน คือ มหา (ยิ่งใหญ่, มาก) กับคำว่า กรุณา (ความกรุณา, สภาพธรรมที่บำบัต คือ สภาพธรรมที่ยังความทุกข์ของผู้อื่นให้หมดไป) รวมกันเป็น มหากรุณา แปลว่า ความกรุณาที่ยิ่งใหญ่, พระมหากรุณา มุ่งอธิบายถึงพระมหากรุณาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงอุปการะ แก้อกุลสัตว์โลกให้พ้นจากกิเลสอันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งปวง ด้วยการทรงแสดงพระธรรม ประกาศ ความจริงตลอด ๔๕ พรรษา ตั้งแต่หลังจากทรงตรัสรู้จนถึงวาระก่อนที่พระองค์จะเสด็จดับขันธ ปรินิพพาน มีผู้ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงมากมายนับไม่ถ้วน พระบารมี (ธรรม ฝายดีที่ทำให้ถึงฝั่งแห่งการดับกิเลส) ทั้งหมดที่พระองค์ได้ทรงสะสมอบรมมานั้น ก็เพื่อประโยชน์แก่อ สัตว์โลกอย่างแท้จริง ดังข้อความจาก ปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ วิดกกสูตร ว่า

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเห็นว่า “เราข้ามแล้ว โลก (สัตว์โลก) ยังไม่ข้าม เราพ้นแล้ว โลกยังไม่พ้น เราฝึกแล้ว โลกยังไม่ฝึก เราสงบแล้ว โลกยังไม่สงบ เราปลอดโปร่งแล้ว โลกยังไม่ปลอดโปร่ง เราดับกิเลสแล้ว โลกยังไม่ดับกิเลส เราข้ามแล้ว เพื่อให้โลกข้ามบ้าง เราพ้นแล้ว เพื่อให้โลกพ้นบ้าง เราฝึกแล้ว เพื่อให้โลกฝึกบ้าง เราสงบแล้ว เพื่อให้โลกสงบบ้าง เราปลอดโปร่งแล้ว เพื่อให้โลก ปลอดโปร่งบ้าง เราปรินิพพานแล้ว เพื่อให้ผู้อื่นปรินิพพานบ้าง ดังนี้”

พระพุทธานุสาสนา เป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงแสดงพระธรรมที่พระองค์ทรงตรัสรู้ เพื่อให้บุคคลอื่นได้เข้าใจถูกต้องตรงตามความเป็นจริงเช่นเดียวกับพระองค์ จึงควรเข้าใจตั้งแต่ต้นว่า พระพุทธานุสาสนา เป็นคำสอนของใคร? ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงสอนเรื่องอะไร? ทรงสอน เรื่องความจริงที่สามารถรู้ตาม จนถึงประจักษ์แจ้งความจริงและดับความไม่รู้ ดับกิเลสได้ตามลำดับ ขั้นของปัญญา พระพุทธานุสาสนาจึงเป็นเรื่องของปัญญาทั้งหมด ตั้งแต่ต้นจนถึงการรู้แจ้ง อริยสัจธรรม

คำสอนในพระพุทธานุสาสนาทั้งหมด ไม่ได้มีคำแนะนำให้ทำ แต่เป็นเรื่องของบุคคลผู้ศึกษานั้นเอง ที่ควรเข้าใจตั้งแต่ต้นว่าตนเองได้รู้จักพระพุทธานุสาสนาแล้วหรือยังว่า คำสอนของพระพุทธเจ้า ทรงสอน ให้เข้าใจความจริง ไม่ใช่สอนให้ทำ โดยที่ไม่เข้าใจอะไรเลย ทรงสอนให้เข้าใจว่า ขณะนี้มีสภาพ ธรรมที่กำลังปรากฏซึ่งตั้งแต่เกิดจนตายก็เกิดดับสืบต่อตลอดเวลาไม่ขาดสาย แต่ถ้าไม่เคยรู้จักสภาพ ธรรมนั้นๆ ตามความเป็นจริงว่า สภาพธรรมที่กำลังปรากฏนั้นคืออะไร และมีการยึดถือสภาพธรรม

เหล่านั้น ว่าเป็นตัวตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เมื่อได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระองค์ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเอียดละน้อย ก็จะทราบตามความเป็นจริงว่า ไม่มีสิ่งที่เคยยึดถือ ว่าเป็นตัวตน เป็นเรา เป็นสัตว์ บุคคล มีแต่สภาพธรรมที่เกิดดับสืบต่อตามเหตุ ตามปัจจัย ซึ่งหมายถึงสภาพธรรมที่มีจริง ๆ แต่ละขณะเท่านั้น

ที่น่าพิจารณาคือ ในชีวิตประจำวัน คงจะไม่มีใครที่ปลอดจากอกุศล ย่อมมีด้วยกันทั้งนั้น เกิดขึ้นเป็นไปตามการสะสมของแต่ละบุคคล บางคนอาจจะบอกว่าไม่มีอกุศลเลย วันนี้ไม่ได้เบียดเบียนใคร ไม่อยากได้ของของใคร คนที่พูดเช่นนี้คือผู้ที่ยังไม่ได้ศึกษาพระธรรม ไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพราะยังไม่รู้ว่า แท้ที่จริงแล้วอกุศลมีทั้งอย่างหยาบซึ่งทำให้เบียดเบียนประทุษร้ายบุคคลอื่น มีทั้งอย่างละเอียดมากจนกระทั่งถึงแม้ไม่เบียดเบียนใครด้วยกายด้วยวาจา แต่จิตก็แปรปรวนเศร้าหมองไม่สะอาดด้วยอกุศลที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ขณะใดก็ตามทันทีที่เห็นก็เป็นอกุศลแล้ว ได้ยินเรื่องราวต่าง ๆ ก็เป็นอกุศลแล้ว อกุศลเหล่านี้มาจากไหน อยู่ดี ๆ จะเกิดขึ้นมาได้หรือไม่โดยไม่มีเหตุไม่มีปัจจัย ทุกอย่างล้วนเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยทั้งสิ้น ซึ่งจะต้องทราบว่า ลักษณะของอกุศลนั้นสามารถจะรู้ได้ แล้วก็เริ่มเข้าใจว่าเพราะเคยสะสมอกุศลประเภทนั้น ๆ มาจนกระทั่งมีกำลังทำให้จิตขณะนั้นเกิดขึ้นเป็นอกุศล เพราะฉะนั้นในวันหนึ่ง ๆ ทุกคนก็มีอกุศลจิตเกิดขึ้นมาก ก็เป็นไปตามที่สะสมมาจนอกุศลนั้น ๆ มีกำลังที่จะทำให้เกิดเป็นอกุศลต่อไปได้บ่อย ๆ ในชีวิตประจำวัน ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จะไม่สามารถเข้าใจถูกเห็นถูกในสภาพธรรมที่กำลังปรากฏ และไม่สามารถที่จะขัดเกลาละคลายกิเลสได้เลย

เพราะฉะนั้น สิ่งที่เขาไม่ได้เลย คือ การฟังพระธรรม, การฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเพื่อประโยชน์ คือ เข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริง **เพื่อละอกุศล**ทั้งอย่างหยาบ (ล่วงเป็นทุจริตกรรมเบียดเบียนผู้อื่น) ทั้งอย่างกลาง (กลุ่มมรุมจิตใจ) ทั้งอย่างละเอียดที่สุด (คือซึ่งนอนเนื่องอยู่ในจิตทุกขณะแม้ไม่ปรากฏ) จนกระทั่งไม่สามารถเกิดได้อีกเลย นี่คือพระมหากรุณาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีต่อสัตว์โลก พระบารมีทั้งหมดที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมาตลอดระยะเวลาสี่อสงไขยแสนกัป ก็เพื่อประโยชน์แก่อกุศลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง จึงควรอย่างยิ่งที่จะศึกษาในคำของพระองค์ด้วยความเคารพ รอบคอบ ไม่ประมาทในแต่ละคำที่พระองค์ทรงแสดง เพราะทุกคำที่พระองค์ทรงแสดงนั้น มีแต่ประโยชน์ ไม่มีคำที่เป็นโทษเลยแม้แต่น้อย.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕ - ๖๒๑๗๑๐๖]